DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
5. Sınıf · Türkçe · 9. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar: Hikâye Unsurları, Kelimede Kök ve Ek (Yapım-Çekim Ekleri), Bağlantı İfadeleri ve Yazım-Noktalama

T.O.5.5. Metnin hikâye unsurlarını (kişi, zaman, mekân, olay örgüsü) ve bölümlerini (serim, düğüm, çözüm) çözümleyebilme · T.D.5.1. Kelimelerin anlamlı en küçük parçası olan kökleri (isim ve fiil kökü) ile yapım ve çekim eklerinin görevlerini ayırt edebilme · T.Y.5.12. Bağlantı ve geçiş ifadelerini uygun bağlamda kullanabilme; mektup hitapları, tarihlerin yazımı ve kesme işareti kurallarını uygulayabilme

HATIRLAYALIM

- Öyküleyici metinler serim (giriş), düğüm (gelişme) ve çözüm (sonuç) bölümlerinden oluşur; olay örgüsü, kişiler, yer ve zaman metnin temel hikâye unsurlarıdır.
- Kelimenin bütün ekleri çıkarıldıktan sonra kalan ve kelimenin bütünüyle anlam bağı taşıyan en küçük parçasına kök denir: «-mak/-mek» almayanlar isim kökü (yurt, göz), alabilenler fiil kökü dür (yaz-, sev-).
- Eklendiği sözcüğün anlamını değiştirerek yeni kelime türeten eklere yapım eki (-li, -siz, -ci, -lik, -gi); anlamı değiştirmeden cümle içi ilişki kuran eklere çekim eki (-ler, -de, -den, -im) denir.
- «Ama, fakat, ancak, oysa, buna rağmen» düşüncenin yönünü değiştirir; «kısacası, özetle» yazıyı sonlandırır. Özel adlara gelen çekim ekleri kesme işaretiyle (’) ayrılırken yapım ekleri ayrılmaz (Ankaralılar, Türkçenin).

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütunda verilen dil bilgisi ve metin yapısı kavramlarını sağ sütundaki açıklamalarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. İsim (ad) kökü	**a)** Varlık ve kavramları karşılayan, sonuna -mak/-mek mastar eki alamayan kök
☐ 2. Fiil (eylem) kökü	**b)** İş, oluş ve hareket bildiren, sonuna -mak/-mek mastar eki alabilen kök
☐ 3. Yapım eki	**c)** Kelimenin anlamını değiştirmeden çoğul, iyelik veya bulunma görevi katan ek
☐ 4. Çekim eki	**d)** Kök veya gövdeye gelerek kelimenin anlamını değiştiren ve yeni sözcük türeten ek

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Kök ve ek kavramları, bağlantı ifadeleri ve yazım kurallarıyla ilgili yargıların doğru olanlarına D, yanlış olanlarına Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Bir kelimenin kökü ile kelimenin tamamı arasında mutlaka anlam ilişkisi bulunmalıdır; bu yüzden «balık» sözcüğünün kökü «bal» değildir.	☐	☐
Özel isimlere getirilen «-li, -lik, -ce» gibi yapım ekleri kesme işaretiyle (’) ayrılarak yazılır.	☐	☐
Mektubun sağ üst köşesine yazılan «10 Kasım 2026 Salı» ifadesinde rakamla birlikte kullanılan ay ve gün adının ilk harfi büyük yazılır.	☐	☐
«Kısacası, özetle, sonuç olarak» ifadeleri anlatılanları toparlayıp sonlandıran geçiş ifadeleridir.	☐	☐
«Askerlerimiz» kelimesinde yer alan «-ler» ve «-imiz» ekleri kelimenin anlamını değiştiren yapım ekleridir.	☐	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dört kelime kartında sözcüklerin kökleri parantez içinde gösterilmiştir. Hangi karttaki kelimenin kökü tür bakımından (isim kökü / fiil kökü) diğer üçünden farklıdır?



(A) 1. Kart: Sevgili (sev-)
(B) 2. Kart: Bayraktar (bayrak)
(C) 3. Kart: Köylüler (köy)
(D) 4. Kart: Suluğun (su)

4 TABLOYU TAMAMLA

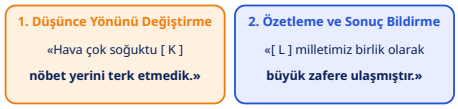
Görseldeki dört kelime inceleme kartında verilen sözcüklerin kökünü, kök türünü ve aldığı ekin çeşidini (Yapım eki / Çekim eki) tabloya yazınız. İlk satır örnektir.



İncelenen Kelime	Kökü ve Türü	Aldığı Ekin Çeşidi
1. Gözlükçü	göz (İsim kökü)	Yapım eki (-lük, -çü)
2. Mektuplarım		
3. Bilgin		
4. Cepheden		

5 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki geçiş ve bağlantı ifadeleri panosunda K ve L boşluklarına anlam akışına göre sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?



(A) K: çünkü — L: hatta
(B) K: özetle — L: ama
(C) K: fakat — L: kısacası
(D) K: ayrıca — L: oysa

6 BOŞLUK DOLDURMA

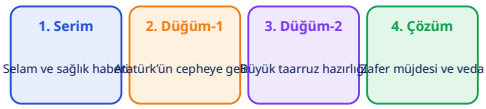
Cümlelerde boş bırakılan yerleri kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

çünkü | türemiş | kök | düğüm | ancak

1. Kelimenin bütün ekleri çıkarıldıktan sonra kalan anlamlı en küçük parçasına _____ denir.
2. Yapım eki alarak yeni bir anlam kazanmış olan sözcüklere _____ kelime adı verilir.
3. Öyküleyici bir metinde olayların merak uyandıracak biçimde geliştiği orta bölüme _____ denir.
4. «Yolculuk çok yorucuydu _____ kimse şikâyet etmedi.» cümlesine düşüncenin yönünü değiştiren ___ bağlacı gelir.

7 SIRALAMA

Görselde «Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar» metninin olay örgüsü ve mektup akışı karışık verilmiştir. Metnin serim, düğüm ve çözüm sırasına göre 1'den 4'e kadar numaralandırınız.



- ☐ Büyük taarruz hazırlıklarının tamamlanması ve Mehmetçiğin vatanı kurtarma kararlılığının vurgulanması (Düğüm - 2)
- ☐ Mustafa Kemal Paşa'nın cepheye gelerek askerlerle yakından ilgilenmesini ve ordudaki yüksek morali anlatması (Düğüm - 1)
- ☐ Zaferin kazanılmasıyla Hüseyin'in yakında köyüne döneceği müjdesini verip annesinin ellerinden öpmesi (Çözüm)
- ☐ Hüseyin'in cepheden annesi Emine Ana'ya hasretle selam gönderip sağlığının iyi olduğunu bildirmesi (Serim)

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle "yapım eki alarak yeni anlam kazanmış kelime" kavramını bulunuz.

- Mektubun sağ üst köşesine yer adıyla birlikte yazılan gün, ay ve yıl bilgisi ☐☐☐☐☐
- Soru veya şaşma bildiren cümlelerin sonuna konulan noktalama işareti ☐☐☐☐☐
- Öyküleyici metinlerde kişi ve yerin tanıtıldığı giriş bölümü ☐☐☐☐☐
- Sonuna -mak/-mek mastar eki alabilen iş ve hareket kökü: ... kökü ☐☐☐☐☐
- Uzaktaki kişilere duygu ve haber iletmek için yazılan metin türü ☐☐☐☐☐☐
- Sonuna -mak/-mek alamayan varlık ve kavram kökü: ... kökü ☐☐☐☐
- Mektupta hâl hatır sorulan ve mektubun amacının belirtildiği ilk bölüm ☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki cümle kartlarının hangisinde altı çizili sözcük hem yapım eki hem de çekim eki almıştır?



A) I. Kart: Köydeki evlerin bacasından duman tütüyordu.
B) II. Kart: Cephedeki gazeteciler zafer haberini hızla duyurdu.
C) III. Kart: Hüseyin annesine duygu dolu mektuplar yazdı.
D) IV. Kart: Komutanımız harita üzerinde yeni yolu gösterdi.

10 KISA CEVAP

Görseldeki iki kelimenin («simitçi» ve «kelebek») kök çözümlemesini inceleyiniz. «Kelebek» kelimesinin kökünün neden «kel» olamayacağını dil bilgisi kuralıyla açıklayınız.



11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

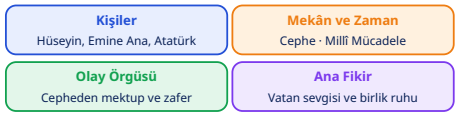
Görseldeki yazım ve noktalama denetim panosunda dört cümle verilmiştir. Numaralı cümlelerin hangisinde büyük harflerin veya kesme işaretinin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?



A) 1. Cümle: Canım Annem, cepheden gönderdiğin yün çoraplar dün elime ulaştı.
B) 2. Cümle: Atatürk'ün önderliğinde 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi.
C) 3. Cümle: Okulumuzda her yıl 10 Kasım'da duygu dolu anma töreni düzenlenir.
D) 4. Cümle: İzmir'liler kurtuluş gününde meydanları Türk bayraklarıyla donattı.

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki hikâye unsurları kartını inceleyerek «Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar» metninin şahıs kadrosunu, zamanını ve okuyucuya kazandırdığı ana fikri kısaca yazınız.



derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.